

૪. (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ ત્રણ અલંકારોનો સદ્રષ્ટાંત પરિચય કરાવો - ૦૬
ઉપમા, રુપક, ઉત્પ્રેક્ષા, શ્લેષ, અનન્વય
- (બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ ચારના અલંકાર માત્ર ઓળખાવો - ૦૮
- (૧) કાય શી છેલ્લી ક્ષણો ઉભી રહી,
એક પથ્થર આવતો જોયા કરે!
- (૨) તમે રે તિલક રાજા રામના, અમે વગડાના કાષ્ટ
- (૩) વર્ષાકાલે જલધિજલના હોય જાણે તરંગ
- (૪) એમ તો તારા નેણ બિલોરી,
વેણથીયે વધુ બોલકા ગોરી!
- (૫) વેવાઈનાં રુપ જુઓ રે બાઈ, કંદર્પ સરીખો લાજે રે
- (૬) મા તે મા, બીજા વગડાના વા
- ૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક કાવ્યનો છંદ, અલંકાર, રસ અને ધ્વનિ આદિની દ્રષ્ટિએ આસ્વાદ કરાવો - ૧૪

ગમતાંનો કરીએ ગુલાલ

ગમતું મળે તો અલ્યા ગૂંજે ન ભરીએ
ને ગમતાંનો કરીએ ગુલાલ,
આડા દે આંક એ તો ઓશિયાળી આંગળી,
પંડમાં સમાય એવી પ્રીતિ તો પાંગળી,
સમદરની લહેર લાખ સુણી ક્યાંય સાંકળી?
ખાડા ખાબોચિયાને બાંધી બેસાય, આ તો
વરસે ગગન ભરી વ્હાલ-
ગાંઠે ગરથ બાંધી ખાટી શું જીંદગી?
સરી સરી જાય એને સાચવશે ક્યાં લગી ?
આવે તો આપ કરી પળમાં પસંદગી,
મુઠ્ઠીમાં રાખતા તો માટીની પાંદડી
ને વેર્યે ફોરમની ફાલ-
આવી મળ્યું તે દઈશ આંસુડે ધોઈને,
ઝાઝેરું જાળવ્યું તે વ્હેલેરું ખોઈને,
આજ પ્રાણ જાગે તો પૂછવું શું કોઈને?
માધવ વેચંતી પ્રજનારીની સંગ તારાં
રણકી ઊઠે કરતાલ !
ગમતું મળે તો અલ્યા ગૂંજે ના ભરીએ
ને ગમતાંનો કરીએ ગુલાલ !

- મકરન્દ દવે

અથવા

ગોરમાને પાંચે આંગળીએ પૂજ્યાં

ગોરમાને પાંચે આંગળીએ પૂજ્યા ને નાગલા ઓછા પડયા રે લોલ
કમ્મખે દોથો ભરીને કાંઈ ટાંક્યા ને આભલાં ઓછાં પડયાં રે લોલ

માંડવે મ્હેક મ્હેક જૂઈની વેલ કે જૂઈના રેલા દડે રે લોલ
સૈ, મારે નેવાંનું હારબંધ ટોળું કે સામટું મોભે ચડે રે લોલ

ત્રાજવે ત્રંફેલા મોરની ભેળી હું છાનકી વાતું કરું રે લોલ
લોલ મારે મોભારે કાગડો બોલે ને અમથી લાજી મરું રે લોલ

મેંદીએ મેલું હું મનની ભાત્ય ને હાથમાં દાઝયું પડે રે લોલ
આડોશ પાડોશ ઘમ્મકે વેલ્યું ને લાપસી ચૂલે ચડે રે લોલ
સૈ, મારે ઉંબરાની મરજાદ કે ઓરડા ઠેસે ચડયા રે લોલ
લોલ મારે પથ્થરને પાણિયારે કે જીવતા મોતી જડયા રે લોલ

લોલ, ઊભી આંગણે નાગરવેલ કે પાંદડાં તૂટયા કરે રે લોલ
ઓરડે વાની મારી કોયલ આવે ને કાંઈ ઊડયા કરે રે લોલ
સૈ, મારે ઉંબરાની મરજાદ કે ઓરડા ઠેસે ચડયા રે લોલ
લોલ મારે પથ્થરને પાણિયારે કે જીવતા મોતી જડયા રે લોલ

લોલ, ઊભી આંગણે નાગરવેલ કે પાંદડાં તૂટયા કરે રે લોલ
ઓરડે વાની મારી કોયલ આવે ને કાંઈ ઊડયા કરે રે લોલ

- h̄ p Āk̄ā